

Gastvrij voor de bij. Maar hoe?

Koester wat je hebt, laat staan waar het kan, zaai erbij!

Als onderdeel van het NFO-project 'De Fruitigste gastvrijheid voor de bij' vond onlangs het symposium 'Gastvrij voor de bij' plaats. Fruittelers, beleidsmakers, groenbeheerders en imkers werden bijgepraat over nut, noodzaak en mogelijkheden om leefgebieden van wilde bijen te verbeteren om zo bij te dragen aan biodiversiteit en een positief imago voor de sector.

JOLETTE VAN EIJDEN, FREELANCE JOURNALIST, FRUITTELT@NFOFRUIT.NL

Enkele kille cijfers: de afgelopen decennia is 76 procent van de insectenbiomassa verdwenen. Van de 357 soorten wilde bijen in Nederland wordt 56 procent bedreigd in hun voortbestaan. Onderzoek laat zien dat niet alleen een groter aantal bestuivers meer opbrengst geeft, maar ook dat een grotere diversiteit in bestuivers voor extra meeropbrengst zorgt. Daarmee vullen honingbijen en wilde bijen elkaar aan.

Vernietiging van de leefomgeving van wilde bestuivers is een van de oorzaken van het teruglopen van

het aantal soorten. Intensivering van de landbouw en veranderingen in het beheer van de openbare ruimte hebben geleid tot een verschraving van het landschap en achteruitgang van de waardplanten. Ook ziekten en plagen, gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en gebrek aan voedsel dragen eraan bij.

Frens Pries (lector Bijengezondheid Hogeschool InHolland) gaf aan dat,

Karin Winkler geeft uitleg bij een gemengde haag met wilg, hazelaar en roos.

Foto's: Jolette van Eijden

om het tij te keren, het nodig is om betere leefgebieden te creëren en die gebieden met elkaar te verbinden. Ook voor fruittelers ligt daar een taak. Met onder meer bloemstroken in de boomgaard, bijvoorbeeld langs de oprit of aan de rand van een perceel, verbeteren we niet alleen de leefomgeving van wilde bijen, maar ook die van natuurlijke plaagbestrijders zoals roofmijten, sluipwespen en lieveheersbeestjes.

Bloemen

Terwijl honingbijen slechts een paar weken op bezoek zijn, zijn wilde bijen permanent in de boomgaard aanwezig. Daar hebben ze voldoende voedsel nodig en huisvesting om eitjes te leggen en een populatie op te bouwen.

David Klein en Karin Winkler (beiden WUR) gingen in op aanpassingen in de boomgaard, zoals bloemstroken. Uit onderzoek blijkt dat een extra bloemenrand voor meer bijen zorgt, niet alleen in die bloemstrook zelf, maar ook 150 meter verderop. Belangrijk is te kiezen voor een rijk mengsel met inheemse soorten en een grote bloeihoogte. Het liefst meer-

Bloemstroken verbeteren de leefomgeving van wilde bijen.

jarige plantensoorten, zoals rode klaver, paarse dovenetel, muskuskaasjeskruid, gewone rolklaver en gewone margriet. Hoe meer plantensoorten je inzaait, hoe meer bijensoorten ervan profiteren.

Het motto van Winkler is: Koester wat je hebt, laat staan waar het kan, zaai erbij! Zij adviseert grasstroken niet te snel of gefaseerd te maaien, bijvoorbeeld om de drie rijen. Zo krijgen klaver en andere kruiden de kans om te bloeien. Is bijvoorbeeld aan de kop van een rij een paar vierkante meter over, plant er een gele kornoelje of een hazelaar. Of zet krokussen in de grasstrook, voor voedsel vroeg in het voorjaar. Ook gevarieerde hagen langs de percelen met onder meer roos, wilg, gele kornoelje en hazelaar dragen bij. Wel moet de haag met aandacht of gefaseerd worden gesnoeid om ook de wilg te laten bloeien.

Nestelgelegenheid

Voorals metselbijen (Osmia-soorten) zijn voor fruittelers nuttig. Ze worden steeds vaker geteeld en verspreid in de boomgaard uitgezet. Fruittelers bieden kunstmatige nestelplaatsen zoals bosjes bamboe, rietstengels of insectenhôtels. Het duurt drie jaar voordat een populatie is opgebouwd. De metselbijen nestelen bovengronds,

maar driekwart van de wildebijensoorten nestelt in de grond. Daarom moeten er ook stukken kale grond in de boomgaard zijn, bijvoorbeeld een greppel. Ook kunnen verspreid over de boomgaard nesteldijkjes worden aangebracht of kistjes met aarde. Andere bestuivers nestelen in takkenhopen. Opstapelen van snoeihout uit de hagen is daarom waardevoller dan versnipperen. Wilde bijen hebben een actieradius van slechts 100 meter. Huisvesting en voedsel moeten daarom dicht bij elkaar zijn, op verschillende plekken verspreid over de boomgaard, zodat er ecologische verbindingroutes ontstaan.

Zweefvliegen

Winkler brak een lans voor de zweefvlieg. In een van haar onderzoeken bleek dat zweefvliegen, daar waar ze voldoende aanwezig waren, voor ruim een kwart van de bestuiving in peer te hebben gezorgd en voor 15 procent van de bestuiving in appel. De larven van zweefvliegen eten bovendien bladluizen en dragen zo bij aan de gewasbescherming. Net als wilde bijen, heeft de zweefvlieg behoefte aan een beetje rommelige omgeving. Het advies is dan ook om niet te netjes te zijn, niet te strak aan te harken, wat kale plekken te accepteren, takkenstapels te creëren, gefaseerd te maaien en het gras niet overal kort af te maaien. "Ik

Voorals metselbijen zijn voor fruittelers nuttig.

Foto: wikimedia.org

ben Duitse, ik houd ook van netjes", erkende Winkler. "Dat moeten we loslaten. Het ziet er rommelig uit, maar het is fantastisch voor de bij!" Aangepast maaien kwam ook terug in het verhaal van Frans Pladdet (senior beleidsmedewerker bij Stichting Groenkeur). Stichting Groenkeur ontwikkelt samen met de Vlinderstichting het keurmerk Kleurkeur, een keurmerk voor ecologisch bembelheer. Daarin past gefaseerd maaien, waardoor insecten de kans krijgen hun levenscyclus te voltooien.

Maatschappelijk vraagstuk

Samenvattend zag dagvoorzitter Bert de Haan (vicevoorzitter NFO) weinig keus voor de fruittelers: "We moeten vriendelijker zijn voor wilde bijen en de biodiversiteit stimuleren. Steeds meer fruittelers zijn hier al mee bezig. Ze brengen aanpassingen aan ten gunste van wilde bijen. Ze zoeken samenwerking, inspireren elkaar en delen kennis. Maar hoe krijgen we alle fruittelers hierin mee? Het is een maatschappelijk vraagstuk waaraan de fruitteelt een bijdrage kan leveren. In elk geval moeten we met onze plukdagen en open dagen de consument ervan overtuigen dat we goed bezig zijn." ●